

УДК 101.8: 37.012.1

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.2.44>**Романова Олена Петрівна,**

доктор філософії,

доцент кафедри мистецтвознавства та мистецької освіти

Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну

імені Михайла Бойчука

ORCID ID: 0000-0002-8564-8943

Researcher ID: AFB-3893-2022

[romanova\\_O@kdidpamid.edu.ua](mailto:romanova_O@kdidpamid.edu.ua)**ФІЛОСОФСЬКІ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА ТА МИТЦЯ**

У статті запропоновано креативні методи формування світогляду, що становлять творчий концептуальний підхід в сучасному освітньому процесі. **Мета** полягає у розкритті потенціалу «Лабораторії смислів» як інноваційної платформи, де теоретичне філософське знання конвертується у практичні навички візуального мислення, рефлексії та створення авторських концептів. Подана низка завдань допомагає розкрити інтелектуальний потенціал здобувачів освіти, сприяючи критичному мисленню, самостійності. **Методи і матеріали.** Теоретичний аналіз філософсько-педагогічної літератури, що виявляє проблематику викладання гуманітарних дисциплін. Метод емпіричних даних включає педагогічне спостереження за виконанням студентів творчих завдань: зокрема створення художніх образів зі світоглядної тематики та філософських журналів. Предмет дослідження: інтерактивні методики викладання філософії (дискусійні аргументи, рольові моделювання, філософський аналіз) як засіб розвитку інтелектуального потенціалу творчої особистості. Методологічну основу роботи становить комплексний підхід: феноменологічний метод – для аналізу сприйняття студентами «насичених феноменів» у мистецтві; герменевтичний метод – для інтерпретації візуальних образів у контексті філософської літератури; компаративний аналіз – для порівняння класичних лекційних форм викладання та продуктивних практик. **Результати.** Втілена авторська технологія інтерактивного навчання (зокрема, мозкові штурми, філософські аргументи) спонукає до активації комунікативних якостей, розвитку у студентів творчих та дослідницьких здібностей. **Висновки.** Доведено, що використання креативних методів і прийомів сприяє інтеграції набутих знань, необхідних для дослідницького пошуку. «Філософська лабораторія» дозволить творчій молоді глибше інтерпретувати власні художні інтенції через призму філософських категорій.

**Ключові слова:** філософія, освіта, арт-філософія, філософський праксис, інноваційні методи, самопроектування, педагогіка мистецтва.

**Romanova Olena. PHILOSOPHICAL INNOVATIVE METHODS OF WORLDVIEW FORMATION FOR FUTURE DESIGNERS AND ARTISTS**

The article proposes creative methods for worldview formation that constitute a creative conceptual approach in the modern educational process. The purpose of the study is to reveal the potential of the "Laboratory of Meanings" as an innovative platform where theoretical philosophical knowledge is converted into practical skills of visual thinking, reflection, and the creation of authorial concepts. The presented set of tasks helps reveal the intellectual potential of students, promoting critical thinking and independence. **Methods and Materials.** The study employs a theoretical analysis of philosophical and pedagogical literature addressing the issues of teaching humanities. The empirical data method includes pedagogical observation of students' performance of creative tasks, specifically the creation of artistic images on worldview themes and philosophical journals. The subject of research includes interactive methods of teaching philosophy (discussion arenas, role modeling, philosophical analysis) as a means of developing the intellectual potential of a creative personality. The methodological basis of the work consists of a comprehensive approach: the phenomenological method for analyzing students' perception of "saturated phenomena" in art; the hermeneutic method for interpreting visual images in the context of philosophical literature; and comparative analysis to compare classical lecture forms of teaching with productive practices. **Results.** The implemented author's technology of interactive learning (specifically brainstorming and philosophical arenas) encourages the activation of communicative qualities and the development of students' creative and research abilities. **Conclusions.** It has been proven that the use of creative methods and techniques promotes the integration of acquired knowledge necessary for professional growth. The "Philosophical Laboratory" will allow creative youth to more deeply interpret their own artistic intentions through the prism of philosophical categories.

**Key words:** philosophy, education, art philosophy, philosophical praxis, innovative methods, self-design, arts pedagogy.

**Вступ.** Підходи до реформування освітньої системи, особливо в сфері мистецтва, потребують підвищення якості культурологічної навчальної діяльності. Є запит на STEAM-освіту, де поєднані прогресивні наукові технології та арт-аспекти. Доречним буде наголосити на Законі України про вищу освіту, в якому головною метою визначено компетентнісний підхід у підготовці фахівця згідно високого рівня наукових, творчих, професійних і загальних якостей, які є необхідним набором для подальшої діяльності в мистецькому колі. «Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок та інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну або навчальну діяльність» [8, ст. 1, п. 13]. До наукового підходу відносять дослідницькі вміння відповідно до стандартів бакалаврського, магістерського чи докторського рівнів. У свою чергу творчий підхід включає діяльнісні методи навчання: «проекти, кейси, творчі завдання, особливо у мистецькій та освітньо-творчій підготовці» [8, ст. 2, п. 5].

Як бачимо, згідно вимог Закону, парадигмальний перехід передбачає включення в академічний процес наукових та інноваційних конструктів. Отже, **метою дослідження є:** обґрунтувати ефективність впровадження інтерактивних методів та арт-практик у викладанні філософських дисциплін для студентів творчих спеціальностей. Об'єктом дослідження виступає процес професійної підготовки майбутніх художників та дизайнерів у системі вищої мистецької освіти України.

**Матеріали та методи.** Теоретичний: аналіз філософської та педагогічної літератури з проблем викладання гуманітарних дисциплін. Емпіричний: педагогічне спостереження за діяльністю студентів під час «Філософської лабораторії», експертиза творчих рефлексій здобувачів освіти за результатами виготовлення «мистецьких продуктів»: художніх образів, філософських журналів. Наукову базу дослідження становлять обґрунтовані підходи сучасних викладачів світоглядних дисциплін в українських університетах, а також концепції визнаних мислителів, які розкривали

значущість філософського праксису. Зокрема, евристичні підходи М. Ліпмана [5], який запропонував методи інтеграції емоційного досвіду та турботливого мислення, концепція Х. Арендт про тріаду: праця, труд, дія [2, 3], методологічні засади практичної філософії та духовних практик П. Адо [1].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Поглянемо репрезентативну добірку сучасних вчених, які акцентують увагу на креативно-практичному підході у педагогічному процесі щодо філософських дисциплін. Дослідник С. Шевцов [12] розглядає викладання як комунікативний трикутник: викладач – предмет – студент і наголошує на неklasичних підходах. «Перше проблемне поле стосується специфіки присутності наукового і філософського знання в університеті. На відміну від обґрунтованої статичності знання у середній освіті, вища освіта – це динамічний стан знання. Тобто це оволодіння знанням через їх породження, через пропускання крізь себе» [12, с. 152]. Науковець С. Пролєєв окреслює норми і цінності філософської царини. «Академічна філософія (у своїх як дослідницькій, так і освітній складових) виконує надзвичайно важливе культурне завдання: вона забезпечує доступ даної національної культури до світової філософії, до культури філософського мислення взагалі» [7, с. 4]. Освітянин С. Руденко [11] розробляє методики викладання історії української філософії, пропонуючи педагогічну модель, засновану на раціональній реконструкції та зв'язку філософії з культурними практиками. Про складнощі застосування міждисциплінарного підходу, який, до речі, я часто використовую у своїй викладацькій діяльності, зазначають Н. Бовсунівська, О. Гаврош, М. Ткаченко: «Серед основних перешкод виокремлюють кадрове та методичне забезпечення, фрагментарність навчальних програм і складність оцінювання емоційно-естетичних результатів освітньої діяльності» [4, с. 32]. Як бачимо, дослідники філософської педагогіки охоплюють широке коло проблемних питань, однак все ще недостатньо розкрито саме практичний метод.

Відомий теоретик з педагогіки М. Ліпман в своїй праці «Мислення в освіті» акцентував на його відмінності від вивчення: «Освіта має бути процесом не просто передачі знань, а трансформації мислення, де учень стає активним учасником створення сенсів» [5, с. 18]. Саме тому ним було інтегровано в освітній процес своєрідні «спільноти дослідників», які допомагають школярам і студентам структурувати думки, бути послідовними в процесі аргументації. «Коли діти збираються разом, щоб обговорити філософські питання, вони стають спільнотою дослідників, де кожен вчиться... поважати різні погляди та будувати власні думки на основі почутого» [5, с. 83]. Можна погодитися з М. Ліпманом, адже подібне дослідницьке коло дотичне до процесу філософського навчання, де основою комунікативного аспекту є творення наративів, ідей та сенсів. «Поняття академічної філософії, яка охоплює весь ареал фахової філософської роботи в її спрямованості на розв'язання спеціалізованих освітніх і дослідницьких завдань» [7, с. 7].

**Результати.** З огляду на сучасні запити та враховуючи власний науково-педагогічний досвід в профільних мистецьких закладах, представляю концептуальний підхід у навчанні в режимі інтерактивності. Запропонований творчо-дієвий конструкт є актуальним для дисциплін: «Філософія», «Основи філософських знань» та ін. В основу технології філософського практикуму покладено генерування пошукових знахідок, які сприятимуть розкриттю інтелектуального потенціалу студентів. До того ж, на важливості комунікативних підходів в освітньому просторі наголошував С. Пролеєв: «Яким нормам і цінностям підпорядкований філософський дискурс?» – відповідь на нього дає поняття філософської культури... серед яких важливою складовою є етос інтелектуалів» [7, с.7]. На додачу, практичні ідеї з реалізації STEAM-освіти у викладах «Філософії» та «Культурології» із застосуванням крос-дисциплінарного підходу мною описано в монографії [10].

Загальновідомо, що раніше переважав рецептивний підхід у навчанні. Здебільшого зв'язок педагога зі студентами здійснювався

за допомогою опитувань чи контрольних робіт. Проте головною дієвою особою був викладач; він керував процесом, а здобувачі освіти при цьому були пасивними слухачами, які слідували директивам педагога. Звісно, викладачу це легко дається, адже підхід до викладання є простим, логічно вибудованим в єдину лінію. На противагу, інтерактивна методика значно складніше, оскільки включає в себе співпрацю, коли і викладач, і студент перебувають в процесі бесіди, в режимі взаємообміну. Однак така форма значно продуктивніше, бо вчить молодь бути толерантними до думки іншого, мати власну позицію, не замикатися в собі, критично мислити й обґрунтовувати рішення.

В Стратегії розвитку вищої освіти України до 2031 року [9, с. 31], зазначається тенденція до неоіндустріалізації з ключовою вимогою: більшої відповідальності від студента в освітньому ландшафті. До того ж, П. Адо підкреслював, що філософський акт – це не тільки пізнання, це ще й живе буття. «Це прогрес, який змушує нас бути більше, який робить нас кращими» [1, с. 104]. Тому, з огляду на сучасні запити, пропоную ряд інструментів, які розвивають творчо-дослідницькі здібності молодих освітян. Дана технологія колективного взаємонавчання скерована на роботу у підгрупах, діадах, де в процесі діалогу знаходиться порозуміння, мобілізується мисленнєвий процес та активізуються комунікативні якості. Такі *community of inquiry*, як їх назвав М. Ліпман, є центральними в педагогічному підході, який стосується розвитку критичного мислення та навчання через взаємодію. «Саме це дозволяє учням усіх рівнів освіти стати більш вдумливими, розсудливими, а також розвивати творчу увагу» [5, с. 3]. Проілюструємо викладене вище прикладами. Отже, формами роботи можуть бути такі рольові ігри, як: «*Вчитель-учень*» (робота в парах: один студент в ролі вчителя, інший – в ролі студента, один пояснює матеріал, інший ставить запитання); «*Лекція-навпаки*»: студент самостійно готує новий матеріал та розповідає його; «*Перехресна доповідь*» (2 людини звітують одна перед одною і кожна робить

по 3 інсайти з почутого). Слід підкреслити, зазначені прийоми вчать бачити не тільки себе, а й інших з їх унікальним поглядом на життя та різними підходами до проблеми.

Спонуванням до наукового мислення слугують *брейн-шторми* – для генерування ідей, *рольові ігри*, де задіяні усі студенти і кожен з них має свою роль. Одним з креативних інструментів під час занять з «Філософії» є створення *філософської арени*, що дозволяє максимально ввести кожного у процес творення думки – як власної, так і групової. Заздалегідь пропонується визначити *філософа-оратора*, *філософа-адвоката*, який захищає доповідача, та *філософа-обвинувача*, який висуває заперечення сказаному іншими. В такий діалектичний спосіб відбувається засвоєння знань та процес народження істини. Даний підхід відповідає сучасним освітнім трендам, які описані у Стратегії розвитку вищої освіти: «У методах навчання відбуватимуться зміни, пов'язані, перш за все, зі зміною фокусу з викладання, передачі знань на активну участь студента у процесі» [3, с. 31]. Узагальнюючи, застосування системи інтерактивних «Арен» сприяє вмінню аргументувати власну світоглядну позицію. «Критичне мислення – це вміле, відповідальне мислення, яке сприяє доброму судженню, оскільки воно ґрунтується на критеріях, самокоригується та чутливе до контексту» – наголошував теоретик освіти М. Ліпман [5, 212].

До зазначеного вище слід додати, що у викладацькій діяльності доцільно використовувати наступні інтерактивні засоби: «*Мікрофон*» – прийом, який вчить лаконічно висловлюватись з приводу зазначеної ситуації; «*Прес-метод*» – розширена аргументація з елементами наукового мислення. Відтак, на заняттях можна створити «лабораторію», в якій студенти під керівництвом викладача роблять *філософсько-антропологічний аналіз* на відому постать зі сфери мистецтва. Розглядаючи питання філософської педагогіки, професор С. Шевцов робить акцент на зникненні «скарбниці методологічної культури» – інституту кураторства, і схиляється вбік форми роботи у вигляді майстерень. «Під час праці зі студентами мені близька

ідея майстерні, витоки якої – художня майстерня... Це той простір, у якому, скажімо, протягом бакалавріату вигострюються фундаментальні навички наукового дослідження» [12, с. 153].

Можна з упевненістю сказати, що охарактеризовані прийоми ведуть до самостійності під час як індивідуальних, так й проектних робіт. Ще одна техніка, що є корисною і дотичною до сфери дизайнерів та художників, – вправа на візуалізацію та масштаб «*Погляд згори*», запропонована П. Адо. «Погляд згори... полягає в тому, щоб уявити себе в просторі, споглядаючи землю з висоти... Такий погляд дозволяє побачити людські справи в їхній справжній перспективі» [1, с. 251]. Одним із перших завдань, під час лекцій з новими студентами, я ставлю завдання: створити художній образ на тему «Світогляд» або «Філософія і філософування». Таке завдання є дотичним для митців, і разом з цим стає способом передачі власної орієнтації в світі через художні засоби. В описаних вище прийомах розкрито метод філософського праксису, оскільки чітко відображено процес реалізації від теоретичних ідей до філософських концепцій шляхом цілеспрямованої діяльності. Отже, «Лабораторія смислів» фактично є сучасною формою античних духовних вправ, адаптованою для освітян мистецької галузі.

Що ж може стати фінальним матеріальним продуктом? Вінцем завершення курсу може бути творчо-дослідницьке, практично-орієнтоване завдання: створення першого в житті філософського журналу «Моє серце в серці Всесвіту». У такий спосіб перед дизайнерами та художниками постає задача з відтворення навколишньої дійсності, що, до речі, їм близько. Методологія «Філософського журналу» полягає у передачі студентом індивідуального погляду, що структурує візуально-інтелектуальний досвід через 3 рівні (поля):

1) *Велике поле* («Світ думок, що вже створений») – аналіз фундаментальних ідей від Античності до сучасності. Відтак, через вивчення знаних мислителів різної доби, митець виступає дослідником генези форм, зосереджуючись на передумовах та змінюваності філософсько-історичної думки.

2) *Середнє поле («Професія»)*. Вивчення того, як філософські концепти (наприклад, «насичений феномен» Ж.-Л. Маріона або «ризوما» Дельоза) втілюються в архітектоніці об'єкта. Локальне коло відтворює навчально-художній світ довкола – через досвід відомих постатей у професійній сфері студента. Тут викладачем ставиться завдання: провести інтерв'ю і в подальшому перетворити його у філософсько-антропологічний аналіз на відому постать з дизайнерсько-мистецького світу.

3) *Ядро («Особистість»)*. Фінальний етап – самопроєктування. Це простір власної особистості, яка ще тільки зростає, тому й переймає досвід у тих, хто стоїть вище, але вже має, що представити у своєму творчому доробку.

Студенти створюють «Філософський журнал» або «Філософську газету» чи «Філософський лист», де трансформують абстрактні категорії у власний творчий маніфест. З реалізованого видно, що представлені дослідницькі проєкти сприяють формуванню цілісного образу інтелектуальної, духовної, творчо-діяльної особистості, яка знає як отриманий досвід зробити компетентним згідно нових соціокультурних запитів у відповідності до Стратегії розвитку вищої освіти [3, с. 15]. Ці погляди співпадають з концепцією Х. Арендт, яка наголошувала, що саме через дію людина найкраще проявляє свою особистість. «Дія (praxis) та мовлення – це діяльність, у якій люди виявляють себе, показують, хто вони є, і тим самим створюють людський світ» [2, с. 175]. Як бачимо, запропонована форма інтерактивного навчання у закладах культури є науковим трампліном з реалізації сучасних технологій та спонукає до пошуку самобутніх рішень та взаєморозуміння в процесі діалогу.

Наостанок, народженням нових ідей чи світоглядних конструктів може стати навіть робота з висловами відомих мислителів, які допоможуть молоді «впустити» приховане в світ власних думок. Так, наприклад, під час вивчення теми «Метафізика», мною студентам була наведена цитата із «Сумніви Сезана» знаного філософа-екзистенціаліста

Моріса Мерло-Понті. Цей невеличкий збірник есе було видано нещодавно в Парижі, він поки в доступі французькою мовою. Цю практику я застосовую під час рубрики «Розмисли», в якій потрібно власні міркування пов'язати з наративами провідних філософів. «Займатися метафізикою – це значить не входити в окремий світ знання і не повторювати безплідні формули, подібні до тих, які ми використовуємо тут, – це значить повною мірою переживати зазначені в них парадокси, знову і знову перевіряти суперечливе функціонування людської інтерсуб'єктивності, прагнути до осмислення тих явищ, які наука в них вкладає, в той самий час повертаючи їм первісну трансцендентність та дивину» [6, с. 113]. Тож, занурюючись у глиб першоджерел, студенти розуміють як їх можна застосувати у власних дизайнерських чи художніх конструкціях. Філософські дискусії слугують для них імпульсом мотиваційної сили, і разом з тим є риторичною вправою, що сприяє формуванню професійного досвіду на основі семантико-сміслових компонентів.

Отже, наочно продемонстровано конвертацію теоретичного знання у практичні навички в контексті викладання в мистецьких закладах України. «Це люди творять дива, – люди, які, успадкувавши подвійний дар свободи та дії, спроможні утворити власну реальність» [2, с. 180]. Х. Арендт утверджує: філософія є праксисом, що змінює природу людини, тут і відбувається ефект оновлення думки і здатності індивіда до нового початку у авторській концепції існування.

**Висновки.** Результати дослідження засвідчують, що сучасна мистецька освіта потребує переходу від пасивного засвоєння історико-філософських знань до активних філософських практик. Для студента-дизайнера, художника чи фахівця декоративно-прикладного напрямку філософія повинна стати не теоретичним тягарем з набором складних структурних компонентів, а інструментом проєктування власної ідентичності та художнього світу. В той же час викладання філософських дисциплін у творчих установах для викладача має стати

педагогікою мистецтва з опорою на стимулювання креативного мислення та самовираження молоді.

Підсумовую, що представлена форма інтерактивного навчання у закладах мистецького спрямування спонукає до пошуку самостійних рішень, мобілізує процес мислення. Вважаю, що використання творчих практик у викладанні філософських предметів мінімізує відстороненість студентів та сприяє подоланню комунікативно-психологічних бар'єрів у сприйнятті складних абстрактних концепцій. Емпіричні дані підтверджують, що концептуальний підхід із застосуванням арт-педагогіки є науковим фундаментом у застосуванні сучасних технологій (STEAM-освіта). Втілена методологічна база допоможе у формуванні персонально-професійного шляху молодих освітян. Визначено роль

самопроектування як інструменту побудови індивідуальної освітньої траєкторії в умовах сучасних соціокультурних викликів. Доведено, що метод філософського праксису є ключовим переходом студента від ремісництва до інтелектуального творення, оскільки така підготовка стає основою комунікативного простору, де митець не лише сприймає академічний матеріал, а й створює продукт, транслюючи глибокі ціннісні сенси.

Наступне дослідження планується присвятити, сфокусувавшись на синтезі знань з філософії та кіномистецтва з метою підготовки митців та дизайнерів до глибинної роботи в «лабораторії смислів». Мною буде представлено авторський курс «Філософські арт-практики в художній культурі» – предмет, що розкриває роль візуального мистецтва в освітньо-комунікативному дискурсі.

#### Література:

1. Адо П. Духовні вправи та антична філософія / пер. з фр. О. Йосипенка. Київ : Дух і Літера, 2014. 392 с.
2. Арендт Х. Між минулим і майбутнім. Київ: Дух і літера, 2002. 321 с.
3. Арендт. Х. Становище людини / пер. з англ. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 1999. 255 с.
4. Бовсунівська Н., Гаврош О., Ткаченко М. Міждисциплінарний підхід до вивчення мистецтвознавства: синергія педагогіки та психології. *Український мистецтвознавчий дискурс*. Вип. 6. 2025. С. 28–34.
5. Lipman M. *Thinking in Education*. 2 nd. Cambridge University Press, 2003. 320 p.
6. Merleau-Ponty M. *Le doute de Cézanne et autres textes*. Gallimard, 2023. 128 p.
7. Пролеєв С. Традиція в контексті філософської справи. *Sententiae* Vol. 44, № 1. 2025. С. 62–72. DOI: <https://doi.org/10.31649/sent44.01.062>
8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : [zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua) (дата звернення: 18.03.2026).
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лют. 2022 р. № 286-р. URL: [zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua) (дата звернення: 18.03.2026).
10. Романова О. Крос-дисциплінарні комунікації у хореографічному коледжі в режимі офлайн + онлайн: «Філософія», «Культурологія». *Man and society in the dimensions of socio-cultural transformation : scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing. May 2022. DOI : <https://doi.org/10.30525/978>. С. 158–189.
11. Руденко С. History of Ukrainian Philosophy : Teaching and Evaluation Methodology. *Future Human Image*, 2018. DOI: <https://doi.org/10.29202/fhi/10/9>.
12. Шевцов С. Філософія у вишах: питання праксису. *Науково-теоретичний альманах : Грані*, 2018. Т. 21 (2). С. 150–154. DOI: <https://doi.org/10.15421/171829>

#### References:

1. Hadot, P. (2014). *Dukhovni vpravy ta antychna filozofia* [Spiritual exercises and ancient philosophy] (O. Yosypenko, Trans.). Dukh i Litera.
2. Arendt, H. (2002). *Mizh mynulym i maibutnim* [Between past and future]. Dukh i Litera.
3. Arendt, H. (1999). *Stanovyshche liudyny* [The human condition] (M. Zubrytska, Trans.). Litopys.
4. Bovsunivska, N., Havrosh, O., & Tkachenko, M. (2025). *Mizhdystsyplinarnyi pidkhid do vyvchennia mystetstvoznavstva: synerhiia pedahohiky ta psykholohii* [Interdisciplinary approach to the study of art history: synergy of pedagogy and psychology]. *Ukrainian Art Discourse*, (6), 28–34.
5. Lipman, M. (2003). *Thinking in education* (2nd ed.). Cambridge University Press.
6. Merleau-Ponty, M. (2023). *Le doute de Cézanne et autres textes* [Cézanne's doubt and other texts]. Gallimard.

7. Proleiev, S. (2025). Tradytsiia v konteksti filosofskoi spravy [Tradition in the context of philosophical business]. *Sententiae*, 44(1). [Add DOI if available]
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Pro osvitu [On education] (Law No. 2145-VIII). zakon.rada.gov.ua
9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky [On approval of the Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022–2032] (Order No. 286-r). zakon.rada.gov.ua
10. Romanova, O. (2022). Kros-dystryplinarni komunikatsii u khoreorafichnomu koledzhi v rezhymi offain + onlain: «Filosofia», «Kulturolohiia» [Cross-disciplinary communications in a choreographic college in offline + online mode: "Philosophy", "Cultural Studies"]. In *Man and society in the dimensions of socio-cultural transformation: scientific monograph* (pp. 158–189). Baltija Publishing. doi.org
11. Rudenko, S. (2018). History of Ukrainian Philosophy: Teaching and Evaluation Methodology. *Future Human Image*, 9, 84–92. doi.org
12. Shevtsov, S. (2018). Filosofiiia u vyshakh: pytannia praksysu [Philosophy in higher education: issues of praxis]. *Grani*, 21(2), 150–154. <https://doi.org/10.15421/171829>

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026



Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)